

לילה המשומר ובא מן המזיקין

רמ"א (קט"ז ע"ב)

ולא יפחתו לו מארבעה: היכי מתקני רבנן מידי דאתי בה לידי סכנה? והתניא: לא יאכל אדם תרי, ולא ישתה תרי, ולא יקנח תרי, ולא יעשה צרכיו תרי. אמר רב נחמן: אמר קרא ליל שמורים - ליל המשומר ובא מן המזיקין.

רמ"א (ק"א א"א ע"ב)

וי"א שיש לומר 'שפוך חמתך' וכו' קודם 'לא לנו' (ר"ן פרק ע"פ) ולפתוח הפתח, כדי לזכור שהוא ליל שמורים, ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך חמתו על העכו"ם (מהרי"ב), וכן נוהגין.

רמ"א (ק"א א"א ע"ב)

ונוהגים שלא לקרות על מטתו רק פרשת 'שמע' ולא שאר דברים שקורין בשאר לילות כדי להגן, כי ליל שמורים הוא מן המזיקין:

רמ"א (ק"א א"א ע"ב)

ואין אומרים ברכת מעין שבע. מנן אברהם: דלא נתקני אלא מפני המזיקין ובפסח הוא ליל שמורים:

הרב משה יהודה כ"ץ (ו'ע"ב-משה, סימן ע')

י' מנהג אר"ץ הגה"ח ז"ל להקים על הקערה הביצה עם קליפתה, וכן כתב בקונטרס מנהגי בעלזא. והנה אותם הנוהגין שלא לאכול הביצה עד למחר או ביום ב' (עיין לקמן סימן כ"ז אות ז') צודאי לדריכין ליזהר בזה ליקח ביצה שלימה עם קליפתה דאסור לאכול ביצה קלופה שעבר עליה הלילה כמבואר בש"ע הרב חלק חו"מ הלכות שמירת הגוף סעיף ז' מגמרא דנדה דף י"ז ע"א, ועיין דרכי תשובה סימן קט"ז ס"ק ע"ד.

וכעת בשעת הדפסה ראיתי בספר אורחות ירושלים אות רנ"ח שיש שם תשובה מהרה"ג ישעיה אפשטיין שליט"א וכותב וזה לשונו, ודכירנא שמלפני עשר שנים הובא שאלה לפני אדמו"ר הגאון הראב"ד [מהר"פ] שליט"א שא' הניח בליל א' דפסח אוכלין ומשקין תחת המטה ושכח מלהוילאן והיו שם כל הלילה אי מותר לו לאוכלם (עיין יו"ד סימן קט"ז), וחידש אז שמכיון דאמרין בגמרות הג"ל דליל המשומר ובא מן המזיקין הוא אם כן ליכא למיחוש משום רוח רעה וכדומה ומותר לו לאוכלם ומותר אפילו להניחם לכתחלה בצאתו לילה תחת המטה עכ"ל. ומהאי טעמא רואה להחיר שם ביצה קלופה שעבר עליה ליל יום טוב הראשון של פסח דגם כן שרי באכילה עיי"ש, ובסוף התשובה סיים ולפי

דברינו לעיל יכא לנו גם חידוש דין דבגטילת ידים שחרית בליל פסח לא יצרך כיון דליכא רוח רעה וכמו שפסק הרמ"א באו"ח סימן ד' סעיף י"ג לענין הניעור כל הלילה דיטול בלא ברכה עיי"ש ובנו"כ והכא נמי כן ויש לעיין בזה עכ"ל. – ולענ"ד כ"ע בזה דהא דמשומר ובא היינו שלא יבואו אכלו להזיקו ועל כן התירו חכמינו ז"ל זוגות בליל פסח (מלבד דהוא קל משאר עניני סכנה דהא מאן דלא קפיד לא מזקין) שהוא דבר שנעשה על אחר או מזיקין אותו תיכף או כלל לא ובלייל פסח קים להו לחכמינו ז"ל שלא יבואו להזיקו, אבל לענינינו אף על פי שהוא משומר ובא מאן לימא לן דלא אפשר להם לשרות בליל פסח על מאכל קלון ושוב יזיקוהו בשעה שיאכלנו לאחר זמן, ועוד יותר י"ל דאף לאכול בליל פסח ביצה קלופה שעבר עליה ליל חול או היתה בליל חול תחת המטה (או שעבר עליה ליל א' דפסח כשהיא קלופה ואוכלה בליל ב', אם נאמר שגם ליל ב' יש לה סגולה זו כדמשמע מדברי הפוסקים לקמן סי' ל"ג אות ח' עיי"ש, ועדיין כ"ע בזה) כיון שמכניסו לתוך מעיו אולי ישלטו עליו, וגם אטו כל מיני רוחות בחדא מחתא מחתינה ואין לנו אלא מה שגילו לנו חכמינו ז"ל והוא הדין לענין נטילת ידים כנלענ"ד וכו'.